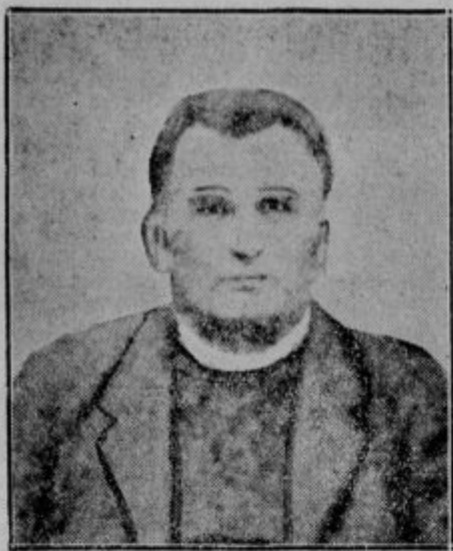

† Dekan Ivan Baša

Dne 13. t. m. ob 11.40 zvečer je umrl v Bogojni Slovenske krajine tamkajšnji župnik in prvi v jugoslovanski dobi imenovani dekanjski upravitelj dekanije Dolaje Lendave, g. Ivan Baša. Z njim se je zrušil po daljši srčni hibi steber Slovenske krajine, plemenit sin svoje pokrovnice, vnet, ljudomil duhovnik, slovenski rodoljub svoje domaćije, ki je dvigal zastavo slovenstva pod ogrskim režimom in eden izmed prvih prekmurskih rojakov prijel za jugoslovansko misel in jo s svojo bistroumnostjo in avtoriteto širil in spravil do zmage. Rojen je bil 11. aprila 1875. l. v Beltincih v odlično slovenski hiši. Njegov oče je bil pod ogrskim režimom poverjenik družbe sv. Mohorja, ko duhovniki niso smeli ali mogli opravljati tega posla. Ze zgodaj, zlasti pa kot mlad kaplan je prišel v stik z dekanom na Tišini, dr. Ivanocyjem, početom ogrskih Slovencev, ki ga je še bolj navdušil za versko in narodno delo, zlasti s tiskano besedo. In tako najdemo mladega g. Baša kot so-trudnika pri urejanju Kalendarja, Marijinega lista, Novin, nove izdaje Molitvenika; v jugoslovanski dobi pa je priredil prekmurski katekizem, ki ga je iz ogrskega pravopisa prepsal v gajico s prilagoditvijo v nekaterih izrazih knjižnoslovenskemu jeziku. Kaplanoval je nekaj časa tudi izven Prekmurja med Belimi Hrvati in Nemci somboteljske škofije. Najdalje pa je bil kot župnik v Bogojni, kjer je pozidal po Plečnikovem načrtu monumentalno novo cerkev z edinstvenim stolpom v Sloveniji (v židenski franciskanski cerkvi bo menda sličen, kakor sta si tudi sloga cerkev podobna), ki kakor prst božji kaže iz razsežne prekmurske ravnine proti nebesom.

Rajni g. Baša je bil eden izmed najbolj nadarjenih in izobraženih duhovnikov Slov. krajine, čist, iskren značaj; zato so ga vsi radi imeli, povod se je znal uveljaviti. Ko je l. 1919. Bela Kuhn napravil iz Ogrske boljševiško republiko, so imeli tudi Prekmurci sovjete. Nekateri duhovniki so morali bežati pred boljševiki. G. Baša je ostal, svetoval vernikom, kako naj izvolijo sovjetski direktorji ter vplival posredno celo na boljševiške Novine. V jugoslovanski dobi (še pred prevratom so se zbirali pri njem jugoslovanski ideologi) se je hitro uveljavil v nove razmere, vsi javni delavci so se obračali nanj, duhovska in svetna oblast mu je izročala najvišje službe in časti (duh, svetovalec, red av. Save, član hanov. Šol. sveta itd.), dijaki, srednješolci in visokošolci so ga radi obiskovali, kar po direktnih ekskurzijah iz Ljubljane, g. prof. dr. Fr. Sušnik pa mu je postavil v »Prekmurskih profilih« **lep spomenik.**

Najlepši spomenik pa si je postavil z novo, od daleč vidno cerkvijo, h kateri se bodo ozirali njegovi verniki in prijatelji s hvaležno molitvijo za velikega pokojnika.

Pogreb je bil 16. t. m. na župnijskem pokopališču.

Čas hripe!

V tem času je velike važnosti, da so vedno pri hiši Aspirin-tablete — Edino prave so z Bayerjevim križem.

Jože Premrov:

M. Valjavec - Kračmanov

(Ob stoletnici njegovega rojstva.)

Med znamenitimi pesniki in pisatelji, katere nam je podarila prelepa Gorenjska, zavzema Matija Valjavec odlično mesto. Za velike zasluge, ki si jih je pridobil kot pesnik, nabiratelj narodnega blaga in jezikoslovec z neumorno vztrajnostjo pol stoletja, je primerno, da se ga spominimo ob stoletnici njegovega rojstva, ki bo 17. februarja t. l., in si pokličemo v spomin v glavnih potezih njegovo življenje in delovanje.

Matija Valjavec se je rodil 17. februarja l. 1831. na Srednji Beli pri Kračmanu. Mimo pesnikove rojstne hiše žumi zelena Belica, na severni strani pa se mogočno dvigajo Karavanke z zelenim Storžičem. Živahnemu Matijku je ostal prirodni čar rojstne vasi v neizbrisnem spominu. Po odlično dovršeni gimnaziji l. 1851. je odšel na Dunaj študirat klasično in slovansko jezikoslovje. Preživljal se je s privatnim poučevanjem in prevažanjem za Mohorjevo družbo. L. 1854. je bil imenovan za profesorja na gimnaziji v Varaždinu. L. 1876. se je preselil na gimnazijo v Zagreb, kjer je postal tudi član Jugoslovanske Akademije. Sredi plodovitega dela 15. marca 1897. — mu je smrt iztrgala pero iz rok; ugasnila je svetla zvezda na obzorju slovenskega slovstva.

Književno delovanje Matije Valjaveca se deli v dve bistveno različni dobi: do leta 1876. je pel lirsko-epске pesmi in zbiral narodno blago, po l. 1876. pa, ko se je preselil v Zagreb in stopil v osebnost zveze s tedanjimi učenjaki, zlasti s slavnim Daničičem, se je posvetil jezikoslovnemu delovanju in Jugoslovanski akademiji.

Prvi početki Valjavečeve Muze segajo tja v gimnazijska leta. Ko je bil Valjavec v šesti šoli so prinesle »Novice« **l. 1848. prvo njegovo pesmico »Seničica«, ki je vzbudila občno pozornost na »veliko obetavnega mladenčca«, kakor piše dr. Bleiweis. Mlad pesnik je postal marljiv so-trudnik »Novic« **in jih zalagal deset let, potem pa se je oprijel Janežičeve »Glasnika« **Poleg tega pa je priobčeval svoja dela v vseh časopisih, ki jih je******

Veličasten pogreb umorjenega župnika g. Kušarja

Mengeš, 16. februarja.

Vsa fara, pa tudi bližnja okolica je pod globokim vtisom dogodka, ki se je bil zgodil v mengeškem župnišču in končal tamka s tragično, vprav mučeniško smrtjo priljubljenega nadžupnika Kušarja. Ko je včeraj g. kaplan Škrbe pri obeh mašah oznanil ljudem čas pogreba, je vsa cerkev zajokala na glas...

Danes dopoldne pa je blagopokojni nadžupnik Kušar nastopil svojo zadnjo pot. Ob tej priliki so se zbrali v Mengeš k pogrebu pač vsi verniki obširne mengeške fare, pa tudi številni drugi ljudje iz bližnje in daljne okolice, ki so pokojnega župnika poznali.

K pogrebu so prišli tudi številni pokojnikovih tovariši, predvsem oni iz bližnje okolice, kakor iz cele kamniške dekanije z g. dekanom Riharjem na čelu. Prišli so zvečine vsi bivši kaplani, sedaj večinoma že župniki, ki so bili službovali pri pokojnem župniku v Mengšu, dalje domači duhovniki, rojeni Mengšani, pa tudi cela vrsta drugih. Izmed pokojnikovih sošolcev je bil navzoč kot edini še živeči duhovnik g. dekan Matija Mrak iz Stare Loke.

Nekoliko pred začetkom pogreba se je v Mengeš pripeljal sam Prezvisešni knezoškof dr. Gregorij Rozman, ki ga je spremljal njegov tajnik Zitko.

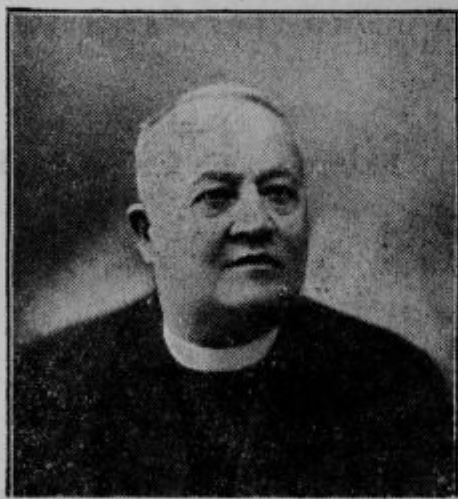
Pokojni nadžupnik Kušar je ležal na mrtvaškem odru v veliki spodnji sobi župnišča, obdan od cele vrste vencev in rož, ki so mu jih bila poklonila razna mengeška društva in korporacije, katerih član ali podpornik je bil. Na pokriti krsti je stal kelih, zraven njega je bila položena štola, ob vznožju pa je ležala mašna knjiga, — znamenja, ki so pokojnika spremljala vso njegovo dolgo pot vzornega duhovništva.

Ob pol desetih so dvignili krsto občinski odborniki ter jo onesli skozi vrta na voz, ki je čakal zunaj, da ponelie pokojnika zadnjikrat no poti, ki jo je sam hodil 30 let, ko je ob sv. Rešnjem Telesu nosil skozi trg Najsvetejše. Pred krsto so se za križem razvrstili najprej šolarji, potem Marijina družba, domače usmiljenke, kat. prosv. društvo z zastavo oin odborniki na čelu, dolga vrsta gasilcev iz Mengša, Trzina in Most, domača godba, ki je vso pot igrala žalostinke, venci občine mengeške in trzinke, Marijine družbe, g. kaplana Škrbete, pevskega zbora, kat. prosv. društva, slammikarske

Župnik Val. Remškar - 60letnik

Dol. Logatec, 16. februarja.

Danes je izpolnil šestdeseto leto svojega plodonosnega življenja vč. g. župnik Valentin Remškar. V svoji skromnosti mu gotovo ne bo prav,

da se o tem obvešča javnost, vendar je brezdvoma umestno, da se ga tudi na ta način spominjamo. saj je med nami še nad 20 let.

Kot mlad duhovnik je služboval v Leskovcu pri Krškem, na Jesenicah, v Gor. Logatcu, na Predvoru in v Matenji vasi pri Prestranku, odkoder je prišel leta 1910 kot prvi župnik na novoustanovljeno župnijo v Dol. Logatec, kjer ves čas vneta in uspešno deluje v vinogradu Gospodovem. S svojo izredno ljubeznivostjo si je osvojil srca vseh župljanov brez razlike, zato mu danes kliče ves Logatec: Še na mnoga leta!

zadruga, hranilnice in posojilnice ter krajevnega sloškega odbora mengeškega. Sledila je duhovščina, nad 30 gospodov, s škofom dr. Rožmanom na čelu, ki je pogreb vodil v spremstvu nekdanjih mengeških kaplanov, g. Klemenčiča, sedaj župnika na Igu ter g. Demšarja, sedaj župnika v Zasipu pri Bledu. Misijonirje v Grobljah je zastopal superior Gregor Flis, bil je tu dalje superior ljubljanske hiše misijonarjev, g. Sedej, dalje gvardijan franciskanskega samostana v Kamniku, p. Mlakar Bernardin. Tik za krsto so korakale globoko užalostene pokojnikove sestre ter brat in drugi sorodniki. Brata Valentina, vseučiliškega profesorja, je vest o nesrečni smrti dosegla v Dalmaciji, kjer se mudi na dopustu, pa se pogreba ni mogel udeležiti.

Izmed drugih odličnjakov pri pogrebu omenjamo g. okrajnega glavarja dr. Ogrina iz Kamnika, odvetnika dr. Zvočka, bivšega poslanca Strčina iz Komende, ravnatelja tovarne za pletenine v Jaršah g. Setino, domačega tovarnarja dr. Jožeta Stembergerja, bivšega domačalskega župana Škoka ter veletrgovca Müllerja iz Domžal.

Sledila je dolga vrsta pogrebcev, bila je zastopana prav vsaka mengeška hiša, izredno veliko moč in tantov vseh starosti, tudi okoličanov. Ves spoved se je razvijal skozi trg do znamenja Matere Božje na razpotju cest proti Kamniku in Komendi, od tam pa nazaj skozi trg v farno cerkev, kjer se je nato vršila žalna služba božja za pokojnim.

Pred sveto mašo je imel žalni govor s prižnice g. dekan Rihar iz Kamnika, ki je tako zelo ganil vernike v cerkvi in izven nje, da je spet vse glasno zajokalo...

Nato je g. dekan daroval sveto mašo pri glavnem oltarju, pri stranskih oltarjih pa sta istočasno maševala za blagor in večni mir pokojnega g. svetnik Janez Kalan in g. kaplan Anton Bergant, sorodnik pokojnega.

Potem se je sprevod nadaljeval na pokopališče, kjer so krsto s pokojnikom spustili v grob tik za cerkvijo, tja, kjer je že 31 let počival njegov prednik, bivši mengeški župnik Ivan Zorec, ki je umrl 19. febr. 1900. Tega župnika je tedaj nasledil sedaj pokojni župnik Kušar pred 30 leti pri oltarju, zdaj po smrti pa v grobu...

Pogreb je bil končan ravno opoldne.

Velik uspeh slovenshe znanstvenice

Pariz, 15. februarja.

Dne 14. februarja je zagovarjala pred slavnostno komisijo na univerzi v Parizu svoji tezi o gospodarskem položaju Ilirskih provinc (1809 do 1813) in o virih za gospodarsko zgodovino Ilirskih provinc naša rojkinja dr. Melita Pivec-Stelč, uradnica državne knjižnice v Ljubljani. S tem si je naša znanstvenica pridobila akademsko čast in naslov Docteur ès Lettres.

G. doktorica je hčerka direktorja »Kristalac«, vpok. generalnega komisarja mornarice Ruperta Pivca v Mariboru in žena konservatorja dr. Fr. Stelčeta. Njeno nad 400 strani obsegajoče delo je izšlo kot publikacija Instituta za slovansko znanost v Parizu pod naslovom *La vie économique des Provinces Illyriennes (1809—1813)*. Posvetila ga je uglednim franc. znanstvenikom L. Eisenmannu, H. Hauserju, Ch. Schmidtu in staremu prijatelju našega naroda grofu H. Bégouenu. Knjiga, ki je plod osemletnega dela, temelji na večji del doslej neizrabljenem gradivu v francoskih, avstrijskih in jugoslovanskih arhivih, katerih študij je ga. doktorica pričela l. 1922 kot štipendijarka Katoliškega instituta v Parizu, dovršila pa v naslednjih letih s štipendijo francoskega prosvetnega ministrstva. Poleg Ustave in uprave Ilirskih dežel B. Vošnjaka je to doslej največje delo, ki obsega vse ozemlje Ilirskih provinc in eden najlepših sadov jugoslovansko-francoskega znanstvenega sodelovanja po svetovni vojni.

Če otroci pokašlujejo dajte jim

KRESIVAL

tekne dobro in naglo izleči

Lepi Dixavon-lasje

so sedaj tudi z

Dixavon-Shampooom

popolnoma brez sode

Jedan svežanj zadostuje za 2 pranja in stane samo

Din. 3'50

Proti izročitvi tega kupona dobite Vi jedan svežnjč Pixavon-Shampooona zastonj pri Vašem trgovcu.

Brezplačno razpečavanje zaključimo 23. februarja 1931.

ODOL KOMPANIJA D. D., BEOGRAD

Lovski raj na Kočevskem

Mozelj pri Kočevju.

Čitali smo zadnje dni v »Slovenec«, da so na Turkovi dragi ustrelili divjega prašiča. Povedali pa niso, da je bila to svinja, divja namreč, ki bi v doglednem času imela 6 mladičev. To so dognali potem, ko so jo doma začeli pripravljati za v dim. — Za kmeta je bil ta strel sreča, za lovca pa izguba številnih užitkov.

Vesti o pojavih divjih prašičev in o lovih nanje, so menda pripeljali pretekli teden v naše revirje nekaj odličnih gorenjskih lovcov, med njimi tudi ravnatelja velesejma dr. Dularja, ravnatelja Jugočeške in veletrgovca g. Javornika. Bili so v Stružnici pri Banja Loki. Velik sneg je onemogočil delo gonjačev in lovci niso dobili nič pod strel. Pa so obljubili, da še pridejo.

Isti dan, t. j. v torek, 10. t. m. pa so napravili lov naši okoliški lovci v revirju, ki se začne komaj 15 minut od Mozlja. Prav mnogo sledi je bilo in vsi skupaj so jih našli še čez 15. — divjih prašičev. Nekaj jih je bilo obstrlejenih, a so vkljub močnemu krvavljenju pobegnili. Trdoživost nič kakšna.

Opaziti je, da so se prejšnje številne družbe divjih prašičev vsled pogostih in prav resnih preganjanj skoro vse razkropile. Dočim so imeli preje skupine po deset in še več glav, se jih sedaj navadno drži skupaj 3—4, prav mnogo pa je samec.

Ko je padel zadnji sneg, jo je 5 srn pri žagi mahnilo čez Kolpo na hrvaško stran. Kmalu pa so se po isti poti vrnile. Bile so skoro gotovo preganjane, saj je znano, da se divjad, ki preplava Kolpo, mora prav kmalu zopet vrniti na krajsko stran ali pa je ob življenju. Tam so gadje! Pri nas ima vsaj v varstvenem času mir.

Kože ubite divjačine so nekateri še precej ugodno prodali. So pa bili slnčaji, ko je šla koža lisice pod ceno 100 Din. Letna naročnina »Lovca« **bi se jim tu plačala, če bi ga imeli in vedeli, koliko je lisica vredna.**

ževnosti in Miklošič v monumentalnih delih, kjer so naštele Valjavečeve pripovedke med glavnimi viri.

Hvaležni mu moramo biti, da je zajel in zbral toliko dragocenih biservov iz naroda, ki bi se bili drugače čisto gotovo izgubili in pozabili. V tem področju imajo Valjavečeva dela trajno vrednost.

Po letu 1876. ko se je preselil iz Varaždana v Zagreb, je nabrano narodno blago znanstvenov in kritično obdelal. Skoro ni področja slavistiki, kjer bi ne bil uspešno deloval in Valjavec je prvi znanstveni raziskovalec našega kajkavstkega narečja. (Levec.)

Naj navedem samo nekaj razprav, ki so važne zlasti za nas Slovence. Leta 1858. je priobčl v letnem poročilu varaždinske gimnazije razpravo »Proben des Slovenischen, wie es um Predvor in Oberkrain gesprochen wird. Ein Beitrag zur slavischen Dialektenkunde.« Pomembna je tudi razprava o »Novoslovenskom komparativu prema staroslovenskomu glede formacije.« Največje njegovo znanstveno delo pa je »Prinos k naglasi v (novo) slovenskom jeziku.« O tem delu se je razl. o. St. Skrabec tako-le: »Nevtrudljivi zagrebški akademik Matija Valjavec je doveršil, ni davno, o našem naglaševanju velikansko delo, kakršnega nima pač nobeden drugi izmed slovenskih jezikov in najberž sploh na vsem svetu nobeden.«

Od leta 1892—1895. je pošiljal jezikovne drobce in zbirke kajkavskih besed v Ljubljanski zvon. Kaj bi več našteval? Valjavec je uroisal 28 znanstvenih razprav. Veliko število, če pomislimo, da je živel 66 let in bil v tem času tudi član Jugoslovanske akademije v Zagrebu, kateri je bil on desna roka, če se smem tako izraziti, saj je za njo napisal nad 240 tiskovnih pol ali 3840 str. v veliki osmerki, kar bi dalo po priliki nad 4 zvezke Pleteršnikovega slovarja. (Levec.)

Zdi se mi, da je bilo Valjavečovo ime do sedaj pri nas precej pozabljeno in malo znano. Sploh se premalo zanimamo za svoje velike moke ki so bili, skoro bi rekli, kažipot v naši slovstveni preteklosti. Mislim, da bi postavili Matiji Valjavcu, pesniku in učenjaku ob stoletnici njegovega rojstva najlepši spomenik s tem, če bi poskrbeli za kritično izdajo njegovih del.

V oblasti kitajskih komunistov

Doživljaj dveh irskih misijonarjev

Hanjang (Kitajsko), koncem januarja.

Na veliki petek lanskega leta sta dva misijonarja iz mesta Sientaohen v provinci Hupe odšla k boljševiškim četam, ki so malo popreje oropale mesto. Posrečilo se jima je, da sta osvobodila pet ujetih redovnic; njiju sama pa so boljševiške čete obdržale za talca. Sedem mesecev sta oba irska misijonarja F. Laffan in James Linehan zginila s površja. Sedem mesecev so se cerkveni predstojniki trudili, da bi kaj dognali o obeh ujetih misijonarjih in da bi ju osvobodili. Končno sta se dne 2. decembra 1930 oba duhovnika vrnila v raztrganih oblekah, toda zdrava in pogumna. Pogajanja, ki jih je z boljševiki vodil škof Galvin v Hanjangu, so imela uspeh. Pripovedovanja obeh oproščenih misijonarjev se glase kakor napet roman.

Dvakrat sta poskušala pobegniti, toda oba krat sta bila po nesreči prijeta in vržena nazaj v ječo, polno nesnage in golazni, kjer sta prebivala skupaj z zločinci in političnimi ujetniki. Potem sta morala prestopiti mukopolne pohode s četami, dobivala slabo hrano in prestajala vsakovrstne nevarnosti. Pač pa so vojaki z njima razmeroma lepo ravnali. Samo enkrat ali dvakrat sta bila tepena, ker sta hotela pobegniti, drugače pa so se roparji obnašali dostojno.

P. Laffana so privedli v hišo v Sientaohnu, kjer je ravno nekaj komunističnih voditeljev bilo pri zajtrku. Povabili so ga, naj sodeluje pri zajtrku. V tem hipu so privedli še drugega misijonarja. Nekaj časa sta ostala v tej hiši, kjer so z njima vljudno ravnali. Tudi misijonarja sta se vedla do vojakov vljudno, da bi tako onemogočila vsake šikane. Iz istega razloga sta tudi sklenila, da poje, vsaj za nekaj časa, ne bosta več poskušala ubežati, da

ne spravita v nevarnost drugih misijonarjev in redovnic.

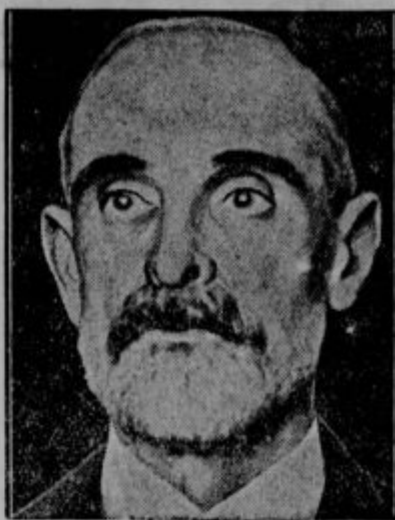
Boljševiki so jima pojasnili, da sta zato zaprta, ker mislijo in so prepričani, da jim duhovnika moreta pomagati do strelnega orožja. Zaman sta zadrževala, da nimata te moči. Dne 26. aprila sta po napornem osemurnem maršu bila pripeljana v peko drugo mesto ob reki. Tam sta dobila stike z dvema pogumnima Kitajcema iz občine Sientaohen, ki sta bila vneta katoličana in sta šla za rdečimi četami, da bi kaj izvedela o usodi obeh misijonarjev. Kitajca sta povedala, da so sestre že na varnem in da škof željno pričakuje poročilo o obeh ujetih misijonarjih. Čeprav sta oba Kitajca hotela ostati pri svojih dušnih pastirjih, vendar sta misijonarja zahtevala, naj se vrne domov. Drugi dan sta zopet morala, strogo zastražena, dalje na pot. Prišli so v neznano mesto, kjer je oba duhovnika ostro zasliševalo boljševiško sodišče. Predvsem so hoteli zvedeti od njiju, na kak način bi bilo mogoče dobiti orožje. Grozili so jima nekajkrat z noži in samokresi. Že sta mislila, da je prišel konec, toda ostalo je le pri grozljah in udarcih.

Dne 1. julija se jima je nudila prilika za beg. Naenkrat se je začelo streljanje iz pušk od mesta in prebivalstvo je bežalo v čolne. Redne vladne čete so napadle boljševike. Prilika je bila ugodna, straže razburjene in v skrbeh za lastno življenje. Misijonarja sta se splazila v stran in tekla v smeri, od koder je bilo slišati pokanje pušk. Hotela sta dospeti do vladnih čet, toda nista prišla daleč. Srečali so ju trije boljševiški vojaki, ki so ju odvedli nazaj v ječo. Drugi dan sta zopet poskusila bežati, čeprav jima je prejšnji dan vzel mnogo korajžja. Zopet so napadle vladne čete.

Zopet sta misijonarja neopaženo prišla na prosto. Svoje čevlje sta postavila pred vrata, da bi straža mislila, da misijonarja še spita. Pri zadnjih vratih sta se izmuznili iz hiše. Bežala sta v noč, le zvezde so ju vodile. Upala sta, da bosta prispela do vladnih čet, ter sta korakala vso noč, čeprav so boste noge krvavele na ostrih tleh. Ob pol 5 zjutraj sta prispela do čet. Bila je kompanija vojakov pod poveljstvom častnika. Toda kako razočaranje! Vojaki so bili boljševiki.

Eden vojakov ju je spoznal in ju tako rešil, da ju niso takoj ustrelili. Častnik ju je dal odpeljati nazaj v glavni stan. Prihodnje tedne sta oba duhovnika močno obolela zaradi tropične vročine in moskitov. Ker je njuna obleka bila že raztrgana, so jima vojaki ponudili komunistične uniforme, katere pa sta misijonarja odklonila. Dne 2. novembra so ju skupaj s tretim misijonarjem, španskim patrom Fernandezom, ki je bil ujet v provinci Runan, prepeljali v dolgo ječo, v kateri so bili sami Kitajci. Sedaj so pri pogajanjih s škofom za nju zahtevali ogromno odkupnino in orožje. Toda pogajanja s cerkveno oblastjo v Hanjangu so uspela vendarle toliko, da sta oba jetnika lahko prejela v ječo živil in obleke. Tudi superior ujetega patra Fernandez se je pogajal z boljševiki. Dne 23. novembra se je španski pater že lahko vrnil v svoj misijon, dne 29. novembra pa sta tudi irska misijonarja prejela veselo vest, da sta prosta.

Dne 1. decembra sta patra srečno bila izven nevarnosti ter sta svojemu škofu Galvinu in patru Quinlanu stisnila roko ter se jima zahvalila za rešitev. Dali so jima novih oblek, toda najprej, kar sta storila, je bilo, da sta se obrila.

Cambo, katalonski politični voditelj, ki utegne igrati pri razpletu dogodkov na Španskem veliko ulogo.

Bourbonsko-sicilski infant don Carlos, svak španskega kralja, na čegar korist namerava baje kralj Alfonz odstopiti.

Starec zaklal mladeniča

Cerklje ob Krki, 12. febr.

V torek, dne 10. febr. se je v Bušči vasi zgodil zločin, ki je zahteval življenje 28-letnega posest. sina Jožefa Zirkota. V domači vasi so si Zirkovi bili sosedi s 60-letnim Francem Oštrjem, ki je dopoldne imel spor s Zirkom. V prepiru je izvelkel žepni nož in z njim zadal Zirku dve smrtonosni rani v prsi. Zirk se je še nekaj korakov opotekaje vlekel proti domači hiši, pa mu je kar hitro zmanjkalo tal in se je sesul na tla. Ko so ga domači prinesli v hišo, jim je na rokah izdihnil, ker je dobil nož v srce.

Kaj je starega 60-letnega moža dovedlo do takega dejanja, se še ne ve.

Po usodnem dejanju se je Oštr prijavil sodišču v Kostanjevici in bo nadaljnja preiskava ugotovila podrobnosti uboja.

V varstvo proti hriol

vnetju grla in prehlada jemljite

PANFLAVIN-PASTILE

General Berenguer, dosednji ministrski predsednik, ki je s svojim kabinetom odstopil.

Zdravnik detektiv

Znanost proti zločinu

Berlin, februarja.

Zanimivo razpravo objavlja tuk. sodni zdravnik dr. Jožef Löbel o zdravniški vlogi v kriminalnem sodstvu. Predvsem se peča s slučajmi zastrupitve.

Zločine preprečiti — tako piše dr. Löbe — je težje, kakor pa jih odkriti. Sodna medicina je dosegla svoje največje zmagovalstvo s tem, da je pri dokazu zastrupitve dosegla tako dovršeno tehniko, da se zastrupilec ne more več nadejati drugega, kakor da pride njegov zločin neovrgljivo na dan. Brž, ko se ob kaki smrti le pojavi sum zastrupitve in se uvede preiskava, je dokaz neizbežen.

Zastrupljeno rokodelstvo je dejansko domalega propadlo; dogajajo se le še posamezni slučajji, večinoma na delu med neukimi ljudmi, ki jim dokazna sredstva znanosti še niso znana. To je nasproti minulim dobam, ko je struparstvo bobnotno cvetelo, velik napredek. Parysatis, Artaxerxova mati, je spravila s poti obsojena sinova na ta način, da ji je s svojega lastnega krožnika otrezala in odala kos prečke, od katere je tudi sama jedla — nož je bil zastrupljen samo na eni strani. — Livija je zastrupila smokve na drevju, ki si jih je Avgust navadno lastnoročno trgjal z drevesa. In Kleopatra je skrila v cvetje, ki ga je podarila svoji žrtvi, strupeno kačo. Medea je zastrupila obliko, katero je morala obleči njena tekmovalka.

Značilno je, da so se — in se še — povečini poslužujejo strupa proti osebam, ki so jim kakorkoli napoti — ženske. Za strup ni treba ne moči, ne pozuma, samo živosti in odločnosti. Seveda pa tudi med moškimi spolom nikdar ni manjkalo zastrupilcev, o čemer podaja zgodovina dovolj dokazov.

V struparstvu je vedno igral veliko ulogo arzenik (mišnica). Danes je to za zastrupilcevalca samega najbolj nevarno orožje. Kajti s

pomočjo postopanja, ki ga je iznašel kemik Marah, je mogoče odkriti najmanjše količine arzenika v trupu žrtve, in to še desetletja po njeni smrti. Ko je žrtev razpadla že v prah in pecl, (pri tem se pa ne sme pozabiti, da je arzen izvrstno sredstvo za konzerviranje teles), je z Marahovim aparatom mogoče dognati tisoči del miligrama arzenika. Seveda se pa mora strokovnjak, ki čez mnogo let preiskuje zemljo iz kakega groba, zavedati, da se včasih nahaja arzenik v zemlji sami. V tem je poučen naslednji slučaj:

Nekoga lekarnarja v Vzhodni Prusiji so obdolžili, da je bil zastrupil svojo ženo, ki je umrla pred več leti. Izkopali so grob in sodni kemik dr. Bein je raziskal zemljo, v kateri je dejansko dognal znatne količine arzenika. Že je bila usoda lekarnarja toliko kakor zaplačena, ko se je dr. Bein odločil, da preišče tudi drugo zemljo na pokopališču — obtoženec je namreč napravil nanj vtis, da je nedolžen. Preiskava je dognala, da je tudi ostala zemlja vsebovala arzenik, in to celo v večji količini, ko v izkopanem grobu. S tem je bil dokaz za lekarnarjevo nedolžnost močan. Tako je znanost preprečila justični umor.

Ljudje slabih živcev

izza kake bolezni, preobremenjenosti, žalosti, razburjenja kakor tudi stari, oslabei ljudje ki jim poema moč, prebava ki radi poapnenja žil nimajo teka, si hitro opomorejo in se okrepe, če uporabljajo

VINO ŽICANICA.

Cena steklenice 40 Din. Proizvaja in razpošilja stara, l. 1599 ustanovljena Kaptolska lekarna sv. Marije, lekarnar Vlatko Bartulić, Zagreb. Jelačićev trg 20. Dobi se v vseh lekarnah.

Izjava. Obžalujem in preklečem svoj prenapljeni nastop dne 25. VII. 1930 na kopališču SK Ilirije v Ljubljani, zlasti izrečene neosnovane žaljivke, s katerim sem razžalil člane ASK Primorje in izrekam zahvalo, da so odstopili od tožbe. St. Bloudek.

Španski kralj Alfonz XIII. in kraljica se peljeta na sprehod.

Kulturni obzornik

Dr. Melita Pivec-Stelè: La vie économique des Provinces Illyriennes 1800—1813 (Gospodarski položaj Ilirskih provinc), 8°, LXX + 350 strani, 3 karte. Izdal Institut d'Etudes slaves, Paris, 1930, édition Bossard, 140, boulevard Saint-Germain.

Pravkar je bila izročena knjigotrštvu knjiga z gornjim naslovom, pomenljajoča izredno važen prienos za zgodovino slovenskih in hrvaških dežel, ki so bile združene po volji Napoleonovi v Ilirskih provincah. Razen svoje absolutne vrednosti kol znanstveno delo napisano po obsežnem študiju prvih, doslej večinoma neizrabljenih arhivalnih virov, ima ta knjiga za nas še poseben pomen, ker je obenem največji znanstveni uspeh, ki ga je doslej dosegla kaka slovenska znanstvenica.

Delo uvaža obsežna viroslavna študija z naslovom Sources de l'histoire économique des Provinces Illyriennes 1800—1813 (Viri za gospodarsko zgodovino Ilirskih provinc), kjer je navedeno vse tiskano in arhivalno gradivo, porabljeno za ta spis, s kratko vsebinsko in kritično označbo. Posebno važen je tu drugi del, ki nas seznanja z usodo Ilirskih arhivov in pregledom ohranjenih za zgodovino Ilirskih provinc važnih arhivalij v arhivih v Parizu, Châtillon-sur-Seine, na Dunaju, v Gradcu, Celovcu, Ljubljani, Mariboru, Karlovcu, Zagrebu, Dubrovniku, Splitu, Zadru, Reki, Trstu, Gorici in Milanu. Tako bo ta del knjige za vsakega, ki se bo odlej bavil z zgodovino Ilirskih provinc, dragoceno vodilo do raztresenih in pogosto fragmentarnih virov.

Razprava o gospodarskem položaju Il. p. sama se deli na tri dele, katerih prvi tvorijo informativni uvod, drugi podrobno razpravo o gospodarskem

položaju Il. p., tretji pa zaključek s strnitvijo rezultatov podrobne raziskave v celotno sliko gospodarskega življenja Il. provinc s perspektivo v naslednje stoletje zgodovine Ilirskih dežel in njih sedanost. Razpravo dopolnjujejo tri karte, ki jih je narisal po navodilih avtorice A. Stergaršek: Karta cest Ilirskih dežel, Karta francosko-ilirske pošte v Turčiji in Karta levantske trgovine v jugovzhodni Evropi. Naslovno stran pomembno krasi slika spominke medalje, ki so jo dali kovati leta 1809 Francozje v spomin na pridobitev Ilirskih dežel. Ilirijo predstavlja iz romantičnega grboslovja poneta krava s telikom, ki sesa njeno vime, z gorjačo nad seboj.

V uvodnem informativnem delu posname avtorica iz dosedanje literature najvažnejše o ustanovitvi in organizaciji Il. p. z orisom fizičnega in političnega miljeja, motivov ustanovitve, administracije in rešitve denarne krize. Jasno je označena in utemeljena ustanovitev ilirske državne formacije kot posledica Napoleonovega stremljenja ustvariti zvezo med Dalmacijo in Italijo, postaviti stražo napram Avstriji, zapreti pot angleški morski trgovini v srednjo Evropo in si zagotoviti suhopotno zvezo med Francijo in Levanto. Motivi so torej deloma strateški, predvsem pa gospodarski, kar že apriori prevrača razpravo o gospodarskem življenju Ilirskih provinc v študijo o sloviti kontinentalni zapor in njenem pomenu za postanek, obseg, mednarodni položaj in gospodarski obraz Ilirskih dežel in njega razvoj. Ta posebni značaj svojega dela je pisateljica v uvodu prav posebno poudarila.

Zato ima glavni in osnovni del knjige (str. 26—263), na katerem slone njeni najvažnejši rezultati, upravičeno naslov Izvedba kontinentalne zapore v Iliriji. Obsežni in bogati material je pregledno in logično razdeljen v podpoglavja: carinarstvo, poljedelstvo, živinoreja in gozdarstvo, rudniki in industrija (točno je osvetljena važna uloga Idrje in kriza koroških in kranjskih rudnikov in indu-

striji), ceste in pošta (z ekskurzom o francoski pošti v Turčiji), trgovina (tarifi, notranja ilirska, angleška, avstrijska in levantska trgovina), brodarstvo in kontrabanda ter finance (davki, solni in tobačni monopol, domene, proračun in dolgovi).

Zadnji del z naslovom Gospodarski položaj Il. dežel strinja rezultate v končno sodbo in pri tem predvsem izloči hrvaško Vojško krajino, ki je imela izjemen položaj, iz splošne slike. Pri tej avtorici izbornu služijo uradna poročila glavnih predstavnikov uprave Il. dežel osrednji vladi v Parizu, sodbe poznejših zgodovinarjev in končno sodba javnega mnenja, kolikor je ta dosegljiva v izjavah domačih in francoskih sodobnikov in izročilu poznejših generacij.

Celotni rezultat je strujen v poglavju Sklepi (Avstrijska Ilirija in Jugoslavija) na str. 333—344. Tu ugotavlja avtorica, da je bil glavni motiv ustanovitve Ilirskih provinc za Napoleona ustvaritev zapore angleški trgovini na vzhodnih bregovih Adrije ter zagotovitev suhopotne zveze za francosko-levantsko trgovino. Zato se je kontinentalni sistem v Iliriji prav od začetka v celoti izvajal. Tendenca je stremila za tem, da iz Ilirije, dežele morske trgovine, napravi poljedelsko in manufakturno deželo, ki bi pošiljala Franciji surovine, prejemala pa od nje manufakturne predmete. Ni pa bil konsekventno izveden samo kontinentalni sistem ampak uvedena tudi vsa francoska administracija. Kljub najboljši volji upravnikov pa novi sistem krize, v katero je zašla dežela, ni mogel premagati. Trgovina, industrija in rudništvo so v stagnaciji, poljedelstvo in živinoreja se držita sičec nekako na prejšnji stopnji, ne moreta pa napredovati kakor bi morali ker pomanjkanje sredstev ne dovoljuje potrebnih melioracij, radi pomanjkanja soli pa trpi živinoreja. Relativno se je razvil v trgovski sferi samo levantski tranzit, ki je pa le prelah, da bi mogel drugo nadomestiti. Sijajen in za bodočnost pomemben je razvoj cest

in pošte. Obmorska mesta, posebno Trst, nazadnje, favorizirana pa je bila in se lepo razvijala Ljubljana. Vzroki takega rezultata so bili predvsem kontinentalni sistem kot osnova, pomanjkljivosti administracije ter končno posledice neprestanih in dolgotrajnih vojn, denarna kriza in splošna izčrpanost prebivalstva. Na enem področju pa je efemerna Ilirija vseeno rodila trajne sadove — na prosvetnem in v ojačitvi narodne samostnosti upravljanih narodov.

Težko si je misliti ilirske province kot trajno tvorbo, kajti kontinentalni sistem, ki jih je poklical k življenju, jim je izkopal tudi grob. Zato je bila tudi vitalnost avstrijske Ilirije, ki jo je Avstrija ustvarila iz gospodarskih ozirov, da odreže ogrsko trgovino od morja, le minimalna, in šele druga naslednica francoskih Ilirskih provinc, Jugoslavija, katero je ustvarila lastna volja naroda, ne pa, kot prejšnji dve tvorbi, tuja volja, more zapati v trajnost svojega bitja, čeprav je položaj nekdanjih Ilirskih dežel v prvem desetletju nove države pogosto in v mnogočem frapantno spominjal na dejstva in izkušnje ilirske dobe.

Površni pregled vsebine te, zraven Ustave in uprave Ilirskih dežel B. Vošnjaka najvažnejše splošne knjige o zgodovini Ilirskih provinc, pač ni mogel posvetiti v vse dejstvo njene vsebine, upamo pa, da je zadostno opredelil njen obseg. Velika perspektiva navedez suhoparnih rezultatov v zgodovini teh dežel v naslednjem stoletju in v sodobnosti pa daje knjigi tisto aktualnost, o kateri bi želeli, da je ne bi pogrešalo niti najsubvarnejše znanstveno delo. V tem je gotovo njena velika prednost: zadeva poklenih političnih zgodovinarjev pa je, da jo popravijo, kolikor bi se bila utegnili zmotiti. Naša novejša zgodovinska znanost bo morala brez ozira na to uvrstiti to delo med najvažnejše pojave zadnjega časa. Mislimo, da bi vsaj primerno skrbni slovenski prevod ne bil odveč.

Franois.

TRIUMPH AUTO

d. z. o. z.

Strojno- in elektromehanične delavnice

Zastopstvo konsorcijsa „FIAT“ Torino

naznanja svojim cenjenim odjemalcem in dobaviteljem, da z dnem 21. februarjem t. l. preseli svoje pisarniške prostore in skladišče rezervnih delov iz Dunajske ceste 31

v svoje lastne novozgrajene prostore
Ljubljana VII., Celovška cesta 38

Te fon 2663 in 2187

poleg novih delavnic, kjer se nahaja tudi skladišče olja in pnevmatike „PIRELI“ in „CONTINENTAL“

Razstavní prostori za automobile:
Medvedova 7

poleg Gorenjskega kolodvora v katerem so vedno na zalogi vsi naj-novejši modeli kakor: 514, 521 C, 521 N, 621 N, 621 L. — Razpolagamo tudi z več rabljenimi in dobro ohranjenimi osebnimi in tovornimi avtomobili, katere nudimo po izredno nizkih cenah

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 50 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din.

Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za št. 2 Din. Vsak oglas, ki ne plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček račun Ljubljana 10.349 Tel št. 23-28

Motor znamke BSA
350 cm³, dobro ohranjen, ceno prodam. Naslov pri upravi pod št. 1637.

Obrt

Foto Holynski

ustreže vsakemu z dobrim delom in nizkimi cenami. Ljubljana, Dunajska c. 6. Družnica: Moste.

Vaše zlato

srebro, predmeti iz medi in raznih kovin postanejo kot novi, če jih drgnete s suho „Polirolo“-krpico. Ne rabite nikakih drugih čistilnih pripomočkov. — Razpošilja proti predplačilu 10 Din trdka „Valko“, Celje. — Prospekti brezplačno.

Koruzo za krmo

oddaja na ceneje v celotni državi in v moke. A. VOLK, LJUBLJANA, Resljeva cesta 24.

Smuč

pulover nogavice rokavice kravate ter vse galanterijsko in modno blago dobite na ceneje pri Igo Baloh Maribor, Vetrinjska ul. 18.

Moderna spalna soba
nova, s trodelno psiho, se prodaja radi selitve za Din 4000. Frankopanska 21, pritličje. Vprašati od 11 do 1 in od 2 do 4 pop.

Puhasto perje
čisto čobano po 48 Din, kg druga vrsta po 38 Din, kg čisto bele gospe po 130 Din, kg in čisti puh po 250 Din, kg. Razpošiljam po poštne povzetku L. BROZOVIC — Zagreb, Ilica 82. Kemična čistilnica perja.

8 plemenskih kokoši
Brama in 1 petelina — prodaja Ivana Pečnik, Stozice 29, Ježica.

Vino čez ulico
črno 9 Din, belo 10 Din, priporoča vinska klet Sv. Petra cesta 43 (na dvorišču).

Sirite »Slovenca«!

Kupimo

Vsakovrstno **zlato** kupimo po najvišjih cenah. CERNE, uvelj. Ljubljana, Wollova ulica št. 3.

Glásba

Pianino
krasen glas, ceno prodam. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 1632.

Prodamo

Polenovke
namočene velika zaloga za pepelnico pri I. Buzzolini, delikatna trgovina, Lingarjeva ulica.

Pouk

Šoferska šola
oblastveno koncesionirana. L. GABERŠČIK bivši komisar za šoferske izpite, Ljubljana Bleiweisova 52.

Čamernikova šoferska šola
Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugo-avto). Prva oblast, koncesionirana. Prospekt zastoji. Pišite ponj!

Vnajem

Trgovski lokali
večji in manjši, na zelo prometni točki, blizu Glavne pošte in kolodvora, se za takoj ali za marec oddajo. Električni, telefon, vodovod, deloma tudi plin vpeljan. — Ponudbe upravi lista pod »Prometna točka 1613«.

Hlev
za en par konj se vzame v najem. Ponudbe na »Orient«-barve, Dunajska cesta 14.

Čitajte in širite »Slovenca«!

Službodobe

Postrežnica
za jutranje ure se sprejme. Poizve se: Rožna ulica 7/L.

Učenec
zdrav, krepak, nadarjen, dober računar z veseljem do trgovine, pošten, staršev, se sprejme takoj v veliko trgovino z mešaninam blagom. Ponudbe s priporočilom in sliko je poslati na naslov: Jurec Sterk, Vinica pri Črnomlju, Savska banovina.

Pekovski vajenec
ne pod 16 let star, se takoj sprejme. Cela oskrba v hiši. M. Novak, pekarna, Sevnica ob Savi.

Zasluzek

Ako hočete delati
in z lahkim domačim obrtom na svojem domu zaslužiti 7 Din na uro — vstopite v našo zadrugo. Pouk je brezplačen. Vpisnina 10 Din. Obširna navodila pošlomo radevolje, ako se priložena znamka za odgovor — Zadruga Jugoslov. pletaca. Osišek.

Službe iščejo

Absolventinja
enoletnega trgovskega tečaja, pridna in poštena, z znanjem strojepljenja, stenografije in drugih pisarniških del, želi namestitve kjerkoli. Gre tudi par mesecev zastoj. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 1587.

Iščem službo šoferja
k osebnemu ali tovornemu avtu. Trezen in zanesljiv, z dveletno prakso. Ivan Petrič, Blatna Brezovica 10, Vrhnika.

Sobarica
z večletno prakso išče službo. Nastoj takoj ali s prvom. — Naslov pod št. 1638.

Iščem službo
za vsa hišna dela pri dobri družini. Ponudbe pod »Hišna dela« št. 1640.

Mladenič
lepega značaja, marljiv, sposoben prevzeti boljše mesto sluge ali kaj sličnega, išče službo. Gre tudi za sezijo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 1681.

Wiener Messe

8. do 14. marca 1931 (Rotunda do 15. marca)

Posebne prireditve:

Pohištvo / Reklama / Salon za modno kuhovino / Razstava antikvit in umetnin
Razstava »Novodobnega obratovanja«
Mednarodna razstava avtomobilov in motornih koles
Sejm železnega in patent. pohištva / Razstava hranil in nasladil / Stavbarstvo in gradnje cesl / Tehniške novosti in iznajdbe
Poljedelska in gozdarska razstava
Avstrijska lovski razstava
Poljedelski stroji in orodje

Nobenega vizuma! S semsko izkaznico in potnim listom prost prestop na meji v Avstriji. Ogrski tranzitni vizum se dobi na meji proti predložitvi sejske izkaznice. Znatne vozne olajšave na jugoslovanskih, ogrskih in avstrijskih železnicah, na Donavi, Jadranskem morju ter na zrakoplovih. Pojasnila vseh vrst kakor tudi sejske izkaznice (po Din 50—) se dobe pri

Wiener Messe A. G. Wien VII.
kakor tudi — v dobi lipskega pomladanske seje — pri Auskunftsstelle in Leipzig Oesterr. Messehaus in pri častnih zastopnikih v Ljubljani:
Avstrijski konzulat, Dunajska cesta 31
Zveza za tujski promet v Sloveniji »Putnik«, Dunajska cesta 1 in podružnica Hotel »Miklič« vis a vis kolodvora

Kot višek Dunajskega sejma priredi modna trdka

JULIUS KRUPNIK WIEN

torek 10. marca 1931 v veliki dunajski koncertni dvorani (Wiener Konzerthausaal)
pomladansko in poletno modno revijo najljubše vrste s sodobnim in najodličnejšim dunajskim umetnikom.
Vstopnice naj se zagotovo brzojavno.

Razpis! Občina Škale pri Velenju razpisuje nabavo

male Wertheim blagajne

v dobrem stanju. Ponudbe z navedbo velikosti in ceno je poslati do dne 20. februarja 1931.

Zakaj ne rabite v svojem radio aparatu

TEKADE
radio cevi?

Večja tovarna v Srbiji išče samostojnega

kolarskega mojstra

za strojno in ročno delo. Plača dobra. Oziralo se bo samo na one, ki morejo samostojno voditi delavnico in imajo dobro priporočila večjih podjetij. Ponudbe s prepisom sprave naj se pošljejo na Jugoslovensko Rudolff Messe d. d., Beograd, poštni predal 409 pod številko 324.

† Umrla nam je naša iskreno ljubljena mati, stara mati teta in tašča, gospa

ŠKOLASTIKA JURMAN

zasebnica

dne 15. t. m. po kratkem, mučepolnem trpljenju, previdena s tolažili svete vere.
Pogreb nepozabne pokojnice bo v torek, dne 17. februarja 1931 ob pol 3 popoldne iz mrtvašnice Hiralnica sv. Jožefa na Vidovdanski cesti na pokopališče k Sv. Križu.
V Ljubljani, dne 16. februarja 1931.

ZALUJOČI OSTALI.

ZAHVALA. Ob bridki izgubi našega nad vse ljubljenega soproga in skrbnega očeta

Ludvika Kalčiča

upravitelja ženske javne bolnice v Novem mestu

izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo vsem, ki so z nami sočustvovali.

Posebno pa se zahvaljujemo p. t. upravnemu odboru ženske bolnice za vso naklonjenost in pomoč, g. predsedniku Franju Perku za plemenitost, s katero je nam odzval vso skrb. Nadalje se zahvaljujem g. dr. Ropasu za ves njegov trud, požrtvovalnost in pomoč za časa dolge in težke bolezni, milostivemu g. prostu dr. Cerinu in prečastitemu g. kanoniku Ferjančiču, ki sta nam stala do zadnjega trenutka ob strani, vsej častiti duhovščini, častitim sestram usmiljenkam in usmiljenim bratom, sokolski župi, sokolskemu društvu, starosti Marinskú za poslovični govor, deputaciji bolniških upraviteljev iz Ljubljane, g. g. pevcem za ganljive žalostinke, vsem zastopnikom uradov, profesorskemu zboru tukajšnje gimnazije, gasilnemu društvu, vsem prijateljem in znancem, ki so nam lajšali bol in bridkost v najžalostnejšem in usodnem času, vsem darovalcem krasnih vencev in vsem, ki so ga spremlili na njegovi zadnji poti v tako častnem številu.

Vsem in vsakemu posebej naša prisrčna zahvala.
V Novem mestu, dne 17. februarja 1931.

Bela Kalčič, otroci in sorodstvo.

Hans Dominik:

Moč treh

Roman iz leta 1955

110

Napoti zdravnan, z naprej sklonjenim telesom je zrl na Atmo, ki je počasi plezal po stezi navzgor. Tesneje se je oklenil z roko težke ledene palice.

»Varuj se, Atma!«

Omahnili je nazaj na stol. V njegovih očeh je prežalo.

Sedaj je stal Atma tik pri njem. Pogledal ga je z vso silo svojih zapovedujočih oči in videl, kako gleda Erik Truwor hladno in tuje mimo njega.

»Erik Truwor! Ali ne vidiš svojega prijatelja?«

Erik Truwor je lahko okrenil glavo in ošvignil Indea z bežnim, mrzlim pogledom.

»Kaj hočeš?« Tuje in prazno je zvenelo vprašanje.

»Tako vprašuješ svojega prijatelja?«

Erik Truwor je namršil obrvi, da so se stikale.

»Prijatelj...?«

Naglas besede je zadel Indea v živo.

»Erik... spametuj se... Kaj hočeš storiti?«

Pomislil na Pankong Co, na prerokovanje, na prstane!... Bili so trije!

»Kaj je zame še Pankong Co?... In trije prstani...«

»Si pozabil tudi na Silvestra?«

»Silvester?... Silvester... On je dopolnil svojo usodo... Njegov čas je minil...« Erik Truwor je porinil težko palico v led, da so frčali drobci. »Sedaj gre za večje reči!«

»Potem ne potrebuje svojega prijatelja. Some tudi nič več?... O, da bi ležal pri Silvestru v lede-

nem grobu, mesto da gledam to uro... Za večje reči gre, praviš... Pomisli na Congkapine besede: »Lajze je izvršiti velike reči ko dobre!« Kaj namerjaš, vem. Grešne so tvoje misli! Toda rečem ti, nikoli ne bo obstalo delo, ki je zgrajeno na sili. Varuj se pred maščevanjem usode!... Pomisli, da si le orodje usode.«

Erik Truwor se je dvignil. Vsaka mišica suhe, visoke postave je bila napeta. Še ostreje, izraziteje ko običajno je motel zakrivljeni nos nad tenkimi ustnicami. Globoke gube so se zarezele na visokem čelu. Ko leden blesk je žarelo prežeče in vendar mogočno v globokih očesnih votlinah. Brez moči je zdrsnila Atmina moč in volja ob tej spremembi.

Jaz... orodje usode?... In ako ne bi hotel ostati orodje usode... in ako bi jaz — vzravnal se je, kakor bi hotel zrasti sam nad seboj — »... ako bi hotel ukrotiti usodo?!«

Pred grozečim bliskom iz oči Erika Truworja se je Atma umaknil za korak nazaj.

»Zdaj sem najmočnejši na zemlji. Kdo si mi upa kljubovati... človeški rod leži pod mojimi nogami... Naravne sile me morajo ubogati... Hočem ukrotiti morske valove in ukazati vetru, da potihne... nikoli prej ni bila dana taka moč človeku... in jaz naj bi je ne izrabil?«

Atma je stopil tik k Eriku Truworju. Še enkrat je poiskal in našel besede, da zadrži prijatelja.

»Erik, bolan si. Silvestrova smrt je pretresla tvojo dušo, delo je oslabilo tvoje telo.«

Erik Truwor je nejevoljno otresel Indeevo roko.

»Bolani?... Ganjeni?... Ha! Moje telo je krepkejšo, moj duh bistrejši in svežejši ko kedaj.«

S težko ledeno palico se je ko z igračo poigraval med prsti.

»Erik Truwor!« Atmin glas je zazvenel strogo.

»Ti grešiš!... Ti grešiš nad usodo. Varuj se!«

»Jaz naj se varujem?... Pred kom?... Pred teboj?«

Dvignil je ledeno palico, kakor da hoče pobiti Atmo na tla. Potem jo je zasadi globoko v iskreči se led za seboj in iztegnil roki s skrčenimi pestmi proti nebu, kakor da hoče pretiti nevidnemu nasprotniku v zraku. Pesti so se razkleknile in prsti so se gibali ko kremplji.

Hripav krik, pol grožnja, pol krohot, se mu je izvil iz grla.

»Varujem naj se?... Varujem? Pred kom?... Pred vami Nevidnimi tam gori?! Haha... Pridite, ve skrivnostne sile, iz svojih skrivališč. Pridite!... Hočem se boriti z vami!... Ha... haha... kje ste? Pridite!... Vas je strah... Haha... Ne pustite se od vas imeti za norca. Ha... ha... haha... Jaz ne!«

Bliskavica, blisk daleč zunaj na obzorju. Atma se je zgrozil.

»Erik Truwor, pusti se posvariti. Si videl znamenje, ki se je pokazalo?«

»Ha... ha! Ti slepec, praznovorec. Nedolžna bliskavica naj bi bilo znamenje tvoje usode. Ha... ha... Vi norci... za vsakim prirodnim pojavom, ki ga ne pojmuje vaši sirotni možgani, vidite nekaj skrivnostnega... nadnaravnega... in ako vam prija, migljaj usode, ki se ji klanjate... ki se ji pokoravate... Jaz se ne maram ukloniti... jaz sprejemam boj z vami... jaz oblikujem svojo usodo po svoji volji!... Gorje, kdor me moti!... Gorje vam tam gori... jaz se vas ne bojim... varujte se pred mano... Varujte se. Pridem nad vas s svojo močjo, ki je večja, kakor jo je svet kdaj videl!«